

AktieRadius

Kwartaaluitgave van RADIUS Nederlandse Vereniging van Houtdraaiers

87 Jaargang 22,
September 2015

RADIUS
NEDERLANDSE
VERENIGING VAN
HOUTDRAAIERS

In dit nummer

Van de redactie	2
Van de bestuurstafel	3
Niek Morsch pleegt optisch bedrog	4
Oproep prijsvraag	6
Pepermolens	8
Project1boom	12
Nationale molendagen	14
Voorgedraaide kom of schaal	16
Egypte	18
Een blokfluit bouwen?	20
Bericht uit de werkplaats	24
Hout en houtdraaien: de linde	25
Zelf gemaakte hulpstukken	28
Natuurlijke houtvormen 7	29
Drechseltage 2015	30
Gouwe Groep	32
Verenigingsnieuws	33
Colofon	35

Foto omslag:

Niek Morsch

Uiterste inleverdatum kopij:

1 november 2015 voor nr. 88

Van de redactie

Arie Braspenning

“Na verspreiding van de vorige Aktie Radius werd de redactie verblijd met reacties van verschillende aard: reacties zijn voor ons enorm waardevol, of ze nu in lovende woorden gesteld zijn of in de vorm van opbouwende kritiek. De positieve kritiek proberen we ons ter harte te nemen, maar veranderingen gaan geleidelijk aan zoals u zult begrijpen. Uit alle reacties putten wij ideeën om verder te gaan. Heel veel dank dus namens het driehoofdige team. Intussen stroomde de kopij weer toe, een bevestiging voor ons dat het blad gelezen wordt en dat u bereid bent ook anderen in uw ervaring te laten delen.”

Tot zover even een gedeelte van de eindredacteur in 1998. Wat had ik graag in haar schoenen gestaan om dit te kunnen schrijven in het septembernummer van ons blad. Wat is het stil vanuit de vereniging. Geen reacties van leden en om kopij moeten we als redactie vragen om een nummer gevuld te krijgen. Jammer. Ik hoop dat velen van u dit eerste gedeelte ter harte nemen en wat van zich laten horen. De groep die wel schrijft en zorgt dat er elk kwartaal een gevuld nummer op de mat valt is klein. Daar zijn we uiteraard als redactie heel blij mee, maar laten we de lasten wat meer samen delen.

Verder schreef Lily: “de houtrijke herfst is in aantocht met drie tentoonstellingen die u kunt bezoeken. Allereerst onze eigen DE-MODAG in Arnhem waar voor het eerst een Hegner draaibank met elektronisch gestuurde toerenteller te zien is: elke ingestelde draaisnelheid blijft constant. En ook de OPEN DAG HOUT in Zutphen behoeft geen aanprijzing meer.”

Wat moeten wij dan blij zijn met de vooruitgang die zich 17 jaar geleden heeft ingezet wat betreft de techniek. Echter wat demodagen betreft blijven we hetzelfde doen, al gaan we dan met onze eigen demodag naar Ede. Namens de hele redactie (8 mensen) wens ik u een inspirerende herfst en zie u graag op een van de bijeenkomsten.

Het werken met voor het houtdraaien gebruikelijke gereedschappen, machines en uitgangsmateriaal kan gevaarlijk zijn. Lees vóór het gebruik de bijbehorende voorschriften en volg de daarin gegeven aanwijzingen zorgvuldig op. Noch de Vereniging RADIUS, noch de redactie van AktieRadius, noch de auteurs van de in dit nummer opgenomen artikelen en advertenties kunnen enige aansprakelijkheid aanvaarden voor onvolkomenheden of andere fouten.

Van de bestuurstafel

Pieter Hermans

Het is nu eerste helft augustus, de dagen worden alweer korter maar het is voorlopig nog warm weer. Eigenlijk te mooi om lang in de garage te werken. De fiets op (elektrisch sinds kort) en Jeanne op de scootmobiel en in Westfriesland rondtoeren.

Binnenkort weer de eerste bestuurlijke activiteiten: a.s. woensdag bestuursvergadering van Radius NHN en over een week of drie de landelijke. Een nieuw seizoen staat voor de deur en tal van activiteiten moeten worden gepland, uitgevoerd en bezocht.

De al eerder genoemde enquête moet nog gestalte krijgen, een videoproject vorm gegeven en stilletjes aan komt er ook een jubileum om de hoek kijken. De centrale demodag van de groep Arnhem/Nijmegen staat voor de deur evenals een nieuwe ACP-vergadering. De demodagen voor de aankomende paar jaren zijn inmiddels ook al grof gepland en verdeeld. Alles begint ineens weer te borrelen en te bruisen. Vorig jaar ben ik begonnen om alle afdelingen een keer te bezoeken; dit kalenderjaar is er door persoonlijke omstandigheden nog niet veel van terecht gekomen. Ik zal binnenkort de agenda

erbij pakken en de betreffende contactpersonen gaan mailen of bellen. Beloofd is beloofd immers.

Radius en draaiend Nederland beginnen inmiddels een aardige positie op de wereldkaart te veroveren. Was Marcel van Berkel al een gewaardeerd begrip in het buitenland, inmiddels heeft Jan Hovens ook al recentelijk twee keer een prominente plaats in Woodturning ingevuld. Ronald Kanne is de volgende die voor het internationale voetlicht komt. Eerder dit voorjaar een paar demodagen bij The Woodpost en nu ook een artikel in Woodturning er pal achteraan.

Binnenkort is er ook eindelijk weer een Open Dag Hout, dit jaar in de Hanzehal in Zutphen; zie ook www.open-daghout.nl. Na 4 jaar van afwezigheid is er een nieuw stichtingsbestuur gevormd en een nieuwe datum gepland. De voorbereidingen zijn in volle gang, het programma is nog niet helemaal compleet maar feit is dat diverse Radiusleden er een eigen marktkraam hebben en demonstraties zullen verzorgen. We zullen ook een eigen informatiestand bemannen (m/v) om onze vereniging bij een groter publiek te introduceren.

KILLINGER

Neu

... Innovation seit 30 Jahren

Drechseln +++ Kopierdrehen +++ Zubehör rund ums Drechseln

Die Drechselwelt für kleine und große Meister

- * von der Handdrechselbank für den Hobby-Drechsler
- * bis hin zur professionellen Kopierdrehmaschine
- * und dem dazu passenden und umfassenden Zubehörprogramm

Unsere leistungstarke KM 4000 SE ...
Handdrechselbank komplett aus Grauguss
3 PS/2,2 kW, Spitzenhöhe 325 mm, 460 kg

KILLINGER Maschinen GmbH Ringstraße 28
D-82 223 Eichenau b. München

Tel +49 - (0)8141 - 3573 732 mail info@killinger.de
Fax +49 - (0)8141 - 3573 750 web www.killinger.de

Niek Morsch pleegt 'optisch bedrog'

Tekst: Ab Kraaijeveld

Foto's: Niek Morsch

Niek Morsch uit Heiloo houdt van experimenteren. Regelmatig verbaast deze zeer ervaren houtdraaiër de clubleden in Noord-Holland Noord en in de afdeling Haarlem met fraai, vaak technisch ingewikkeld werk. Als je dan vraagt waar hij de ideeën vandaan haalt of met welke technieken het werkstuk tot stand is gekomen, dan luidt het begin van het antwoord meestal: "Ach heel simpel, je doet gewoon....."

Wat voor hem vanzelfsprekend is, is voor veel houtdraaiërs met minder ruimtelijk inzicht en minder technische vaardigheden of mogelijkheden een bijna onmogelijke opgave. Met onderstaand werkstuk heeft hij echter ook zichzelf verbaasd. Deze vaas nodigt namelijk uit tot voelen. Nou is het geen geheim dat houtdraaiërs graag hun eigen en andermans werk aan alle kanten besnuffelen en betasten. Maar in dit geval wil de toeschouwer allereerst weten of deze vaas wel rond is, hij oogt namelijk vierkant en dat is verbazingwekkend, en leuk, en mooi.

Dit beeldverslag is bewust een beknopte weergave van het gehele proces. Als alle handelingen stuk voor stuk in beeld gebracht moeten worden, dan wordt het artikel veel te omvangrijk.

Als iemand vragen of opmerkingen heeft over deze vaas is Niek graag bereid om nadere toelichting te verstrekken. Hij is niet voor niets een van de mentoren van de afdeling Noord-Holland Noord.

Email: niekmorsch@zonnet.nl

Tel. 072 5336199

1 Dit hulpstuk / deze mal is onder 2 hoeken van 45° gezaagd voor het lijmp proces.

2 De lijnconstructie van beuken- en mahonie plankjes.

3 Eén van de vier delen gelijmd

4 De binnenkant vlak en haaks maken met behulp van een vlakbank, de buitenkant op maat zagen met een cirkelzaag.

5 De binnenhoek afzagen, makkelijk voor het uithollen en noodzakelijk voor een prop van 50 x 50 mm voor het center.

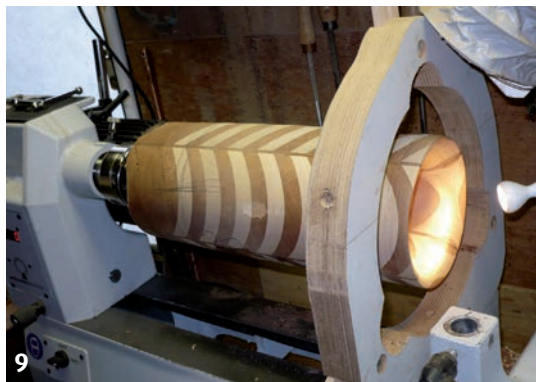
6 De vier delen worden aan elkaar gelijmd

Het voorbereidende lijmwerk is klaar, de boven- en onderkant worden haaks afgezaagd en de buitenhoeken worden onder 45° afgezaagd.

Het bovenaanzicht met gat van 50 x 50 mm voor de prop, de dunne houtstroken worden met een beitelje verwijderd.

Nadat de buitenkant is afgedraaid tussen de centers wordt de binnenkant uitgeholt met behulp van de bril.

Na het uithollen de bovenkant weer opvangen met een hulpplaatje om de buitenkant verder af te werken.

Oproep prijsvraag

Ook op de demodag van 24 oktober is er de kans om uw beste werk (maximaal 3 werkstukken) te laten zien. Hiermee geven we bezoekers een inkijk in de vaardigheden en de creativiteit van de houtdraaier. Daarnaast worden de werkstukken beoordeeld door zowel een vakjury als het publiek. Voor de drie best beoordeelde werkstukken stelt Radius een prijs beschikbaar. Het werkstuk meebrengen naar de demodag en voorzien van naam en adres, korte beschrijving en houtsoort(en). Om een inschatting te kunnen maken van de benodigde ruimte verzoeken wij iedereen die hieraan mee wil doen zich voor 15 oktober te melden.

Daarvoor contact opnemen met de coördinator van dit programmaonderdeel: Joost te Riele, Pompweg 4a, 6562 AK Groesbeek, tel. 024-3974852, e-mail: jy.teriele@kpnmail.nl

Cursus Snijdend Houtdraaien door Christiaan Jörg

In kleine groepjes (max. 3 personen) leer je op een grote bank (Wema, Jet) met zelfvertrouwen en plezier je hobby uit te oefenen.

Basiscursus I en II (8 x 4 uur) € 390

Voor mensen die willen beginnen (I) en draaiers die het juiste spoor nog niet gevonden hebben (II).

Vervolgcurcus (4 x 4 uur) € 195

Tussen de centers en voor de kop. Het uitbouwen van de reeds geleerde kennis en kunde.

Inschrijfformulier en informatie

Christiaan Jörg, W. Heukelslaan 6, 3581 SP

Utrecht

Tel. 030 – 2513 684, info@christiaanjorg.com

www.christiaanjorg.com

verwarmen
met brander

verwarmen
electrisch

CASA PLATA Ad Zoon

Koestraat 28
2871 DR Schoonhoven
tel.: 0182 320088
mob.: 06 48322559
e-mail.: ad@zoon.nl

Maak uw draaiwerk
persoonlijk
met een brandmerk
van uw initialen

hand- en machine gravures, o.a. brandmerkstempels - sportprijzen

BAPTIST

VOOR HOUTBEWERKERS .NL

ruim
8000
artikelen
online!

Bezoek **Baptist.nl** en vind ruim 8.000 artikelen met uitgebreide omschrijvingen en afbeeldingen! Dé speciaalzaak voor de fijne houtbewerking met het grootste assortiment gereedschappen en machines voor houtdraaiers, modelbouwers, houtsnijders, meubelmakers en hobbyisten met passie voor hout!

Graag tot ziens in Arnhem!

Baptist voor Houtbewerkers

Vlamoven 32

6826 TN Arnhem

gereedschappen en machines

Tel.: 026 - 445 16 44

houtbewerkers@baptist.nl

Winkel ook op Baptist.nl

Pepermolen met CrushGrind maalwerk

Nico Oosthoek

Op de Demodag in Voorhout kocht ik bij Johan Sesselle een mooi stuk bubinga. Hieruit kon ik 3 pepermolens draaien, waarvan onderstaande fotoreportage. Het maalwerk is van CrushGrind en voor de juiste boringen is een tekening bijgevoegd. De maten zijn voor onderstaande pepermolen, maar omdat er maalwerken met verschillende lengte te koop zijn, is de lengte van de pepermolen niet bindend. De tekening geeft alleen de maten voor het boren aan. Er is voor deze maalwerken een speciale boor en groefbeitel te koop, maar ik red het met een verstelbare boor van de Praxis. Het beitteltje voor de groef heb ik van een oude steekbeitel gemaakt. Ook zijn er nog andere manieren om de gaten en de volgorde te boren, maar voor mij werkt dit het best. Om de houtnerf zoveel mogelijk door te laten lopen heb ik voor de verbinding tussen het lijf en de kop van de molen, gekozen voor een prop. Deze is ook van een rest stukje bubinga gedraaid. Het maalwerk is gekocht bij Axminster in Engeland.

Het stuk bubinga van 230x65x65mm. Het maalwerk is hier mee gefotografeerd om een idee te krijgen hoe het er uit ziet.

Het hout is opgespannen tussen de centers en links is een uitsteeksel van 50mm diameter gedraaid, voor plaatsing in de klauwplaat.

Het hout is in de klauwplaat geklemd en de onderkant vlak gedraaid. Het gat voor het maalwerk, 38mm, wordt met een verstelbare boor uitgeboord tot een diepte van 52mm (zie tekening)

Voorzichtig boren (600 toeren) tot aan het streepje op het plakband.

De eerste 17mm worden met de platte beitel verbreed tot 44 mm. Met een zelf gemaakte beitel uit een oude steekbeitel maak ik de groef, waar het maalwerk in klemt.

Met een latje de 29mm diepte controleren.

Aftekenen waar de pepermolen in tweeën wordt gedeeld.

Met een verlengde Colt boor, boor ik het gat van 25mm. Ik boor tot 5mm voorbij de potloodlijn waar de pepermolen in tweeën wordt gedeeld.

De onderkant wordt geschuurd en afgewerkt.

De pepermolen wordt nu in twee stukken afgestoken.

11 Na 5mm insteken ben ik verder gegaan met een fijne zaag. Dit om zo weinig mogelijk verspilling tussen de twee stukken te krijgen.

12 Het onderste deel van de pepermolen wordt omgedraaid, uitgelijnd met het tegencentreer en vastgeklemd in de klauwplaat. Het gat van 35mm dia waar de knop in gaat draaien wordt 12mm diep uitgeboord.

13 In de knop wordt ook een gat van 35mm dia en 12mm diep uitgeboord.

14 Een gedraaide prop uit het zelfde hout (35x24mm) wordt ingelijmd, en met het tegencentreer aangedrukt.

15 Nu wordt het gat van 27 en 23,5mm geboord. Ik gebruik een boor van 25 en 20mm en ruim de gaten op met de zijkant van de platte beitel. Als de gaten af zijn, wordt weer de groef van 5mm gedraaid, zoals eerder beschreven bij de onderkant.

16 De 2 delen worden nu samen gevoegd en met het tegencentreer vast gedrukt.

De vorm van de pepermolen wordt gedraaid en afgewerkt met Shellawax met gekookte lijnolie.

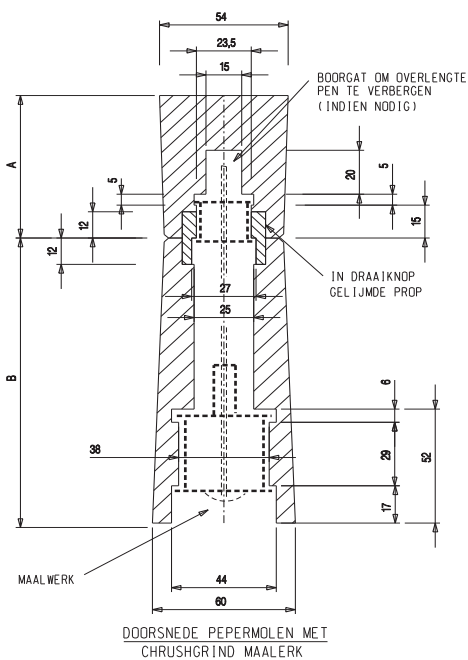
De knop wordt in een hulpstuk ingeklemd en met extra plakband vast gezet. Het tegencenter gebruik ik zo lang mogelijk bij het afdraaien van de bovenkant knop.

Het onderste maalwerk wordt met een uitgehold stukje hout voorzichtig in de pepermolen getikt, tot hij vast klikt in de gleuf. In het blok hout met beschermdoek, waar de molen opstaat is een gat geboord, waar bij het inslaan van het maalwerk, de pen kan inzakken.

Ook het draaiwerk in de knop wordt voorzichtig in de knop getikt.

GET. NICO OOSTHOEK
JULI 2014

Het project "1boom"

Bert Rosbach

Het project "1boom" is gegroepeerd rond een eikenboom uit het kasteelbos van kasteel Middachten. Dit kasteel ligt tussen de Steeg en Ellecom, ten oosten van de Middachter Allee.

Er is aan een aantal houtbewerkers gevraagd om uit een deel van de boom iets te maken. En daarbij is bijna alles van de boom verwerkt, zelfs de schors en de bladeren.

De resultaten zijn al tentoongesteld in Utrecht, maar afgelopen april waren ze ook te zien in Rotterdam, in het arboretum "Trompenburg". Op een van de laatste tentoonstellingsdagen, met mooi zonnig weer, ben ik naar die tentoonstelling geweest. Daarbij heb ik me geconcentreerd, qua bekijken en foto's maken op het werk van de houtdraaiers.

Zelfs zonder een catalogus kon je precies zien wie er iets hadden gemaakt. Hun naam + het gebruikte deel van de boom was aangegeven op een plank eiken bij de entree.

Het tentoongestelde was verspreid over 5 locaties in het arboretum. Daarbij kwam je vrijwel door de hele tuin heen. En daar bloeide al het een en ander, waaronder een prachtig mooi rode rododendron.

Ik heb er gezien: Een gedraaid object van Meindert Regoort. Daarbij is volgens mij de meeste maak-tijd gaan zitten in het uitslijpen en polijsten van de ribben, maar mooi was het. Ik kon er maar uit een punt een mooie foto van maken.

De volgende draaier was Christaan Lehr. Hij had een aantal objecten gedraaid. Op de foto's zijn een 4-tal van de werken te zien.

Een doos met rechte zijden en een gedraaide deksel en bovenkant.

Een ronde trommel, waarvan de deksel gebeitst is.

Een rechte vaas, afgesloten met een bol.

Een kegelvormige vaas, afgesloten met een deksel.

Op een andere locatie kwam ik werk tegen van Chris van Aar. Een aantal vazen, met de binnenkant en de rand gebeitst. Zelfs de bodems van de vazen waren nog netjes afgewerkt met een golfpatroon. Op de foto's zie je het totaalbeeld, één enkele vaas, en ook de bodem van een van de vazen.

Al met al een leuke tentoonstelling.

Nationale molendagen

Jan van der Ploeg

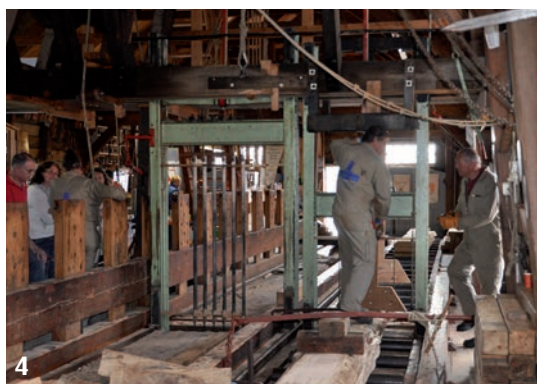
Op 9 en 10 mei waren er in Nederland de Nationale Molendagen. Twee leden van de afdeling Haarlemmermeer e.o. zijn vrijwilliger op houtzaagmolen De Salamander in Leidschendam.

Als extra op de houtzaagactiviteiten heeft de afdeling Haarlemmermeer op beide dagen houtdraai-demonstraties verzorgd. Hiervoor waren twee draaibanken opgesteld en er stonden op een tafel allerlei hout-draaiwerkstukken tentoongesteld.

Speciaal voor deze dagen was als opdracht voor de voorgaande doedag een aantal beeldhouwhamers gedraaid, met als doel deze te verkopen. Het hout voor deze beeldhouwhamers was iepenhout dat ongeveer 20 jaar onder water in het balkengat had

gelegen. Met behulp van de woodmizer (lintzaag maar dan horizontaal) is dit iepenhout in hanteerbare stukken gezaagd en enige tijd te drogen gelegd. Wat hierbij opviel was dat het hout heel snel droog werd en vrijwel niet scheurde.

Op zaterdag was er voldoende wind om op de wind te zagen en zondag was bij gebrek aan wind zagen m.b.v. de elektromotor noodzakelijk. Met de komst van zo'n 600 bezoekers waren het heel gezellige draaidagen. Op de monumentendag op 12 september 2015 verzorgt de afdeling Haarlemmermeer weer een draaidag op de molen. Ook dan rekenen we weer op een groot aantal bezoekers.

Precision improved
by 300%!

De Tormek T4 natslijpmachine is een verdere ontwikkeling van het model T-3, de precisie en stabiliteit komen op een nieuw niveau. Vitale functies zoals de motor en hoofdas zijn gegoten in zink zo ook de universele steun. Het geavanceerde ontwerp zorgt voor een ongevenaarde precisie van de universele steun, die het fundament van Tormek jigsysteem is.

U krijgt een machine van hoge kwaliteit, ideaal voor thuis, hobby en werk.

www.tormek.nl
Fermiweg 6
3208 KT Spijkenisse
Tel: 0181 - 647535
Fax: 0181 - 647311
E-mail: rob@hegner.nl

De Tormek werk mat is waterdicht en anti-slip.
Afmetingen 533 x 343 mm

Tag der offenen Tür
25. & 26. September 2015
10.00 - 17.00 Uhr

Mini E-125
Die kleine Kompakte

Midi FU-350
Der Topseller

Twister FU-200
Die kleine Große

Stratos FU-230
Das Highlight

Am Tag der offenen Tür stellen wir ihnen die große Schwester der Stratos FU-230 vor.

"Stratos-XL" Die Pöwervolle

DRECHSELBÄNKE • DRECHSELMESSER • DRECHSELKURSE • ACCESSOIRES • BÜCHER • VIDEOS

Drechselbedarf K. Schulte • Meppener Straße 111 • 49744 Geeste-Groß Hesepe • Tel. (0 59 37) 91 32 34 • www.drechselbedarf-schulte.de
Öffnungszeiten: Mo.-Fr. 8-12 Uhr • Mo.-Do. 14-17 Uhr • 1. Samstag im Monat 9-13 Uhr und nach Vereinbarung

Voorgedraaide kom of schaal

Gerard Gaasbeek Vers geveld hout biedt soms een mogelijkheid grotere schalen te maken zonder de bijbehorende kosten van commercieel hout. Zelf drogen duurt erg lang, daarom is nat draaien uitgevonden. Misschien wel eerder dan droog bewerken. Behalve de genoemde haalbare grootte snijdt het ook gemakkelijker, belangrijk toen er nog geen motoren waren. Ik vind het prachtig als er tijdens nat hout draaien een grote straal krullen weg vliegt. Als ik zie hoe snel ik er publiek mee heb bij een demonstratie voel ik me daarin dan ook niet alleen staan. Behalve voordelen geeft het naast een beperking bij de keuze van de vorm ook wat technische problemen. Het eerste opspannen na het drogen ervaar ik daarvan als sterkste, omdat het werkstuk meestal verre van rond en vlak is en ook de pen voor opspannen in een chuck niet lekker meer past.

Voor dit verhaal heeft mijn vrouw me geholpen door de foto's te maken. Hierbij stonden we elkaar soms danig in de weg. Ook de technische vooruitgang werkte niet altijd mee. Mijn fototoestel weigert als het niet kan scherpstellen. Als het scherp van mijn beitel het ergens wel deed, was de actie soms al voorbij als de foto alsnog kwam. Het gebeurde ook wel dat ik vergat een foto te vragen. Op foto 1 is een esdoorn kom te zien, Ø 25 cm, hoogte ca 8 cm, wanddikte is ca 25 mm. Voor gedraaid in 2010 en een maand later al 10 % lichter. Een droogtijd van enkele maanden is dus vaak voldoende. Ik schat dat van dit soort draaisels 80% het drogen zonder scheuren doorstaat. Wel op voorwaarde dat de vorm voldoende bol is om de spanning door de vervorming aan te kunnen.

Omdat ik voor opspannen tussen de centers koos en daarbij meer druk wilde aanbrengen dan bij centerdraaien, koos ik een ster meenemer en een ringvormig tegencentrum. Die dringen niet zo ver door in het hout. Met een vormguts in de getoonde stand heb ik het voetje rond gemaakt en, door bij de bodem de guts iets rechtsom te kantelen, schrapend dus, een vlakke band, te zien op foto 2, als referentievlak in de chuck. Mooi maken komt later wel. Ook is op die foto te zien hoe ik de rand aan de buitenkant van de bodem vlak draai. De cirkel waar gesneden wordt toont ook dat het centrum uit 2010 nu niet meer centraal zat. Ik wilde hier, door de guts linksom te kantelen en het scherp iets omhoog te bewegen, een schuin vlakje aan de buitenkant maken. Dat vlak moest steun

geven bij de start van het snijden van de hele buitenkant. Met name dat begin kwam niet op de foto's. Daarom heb ik die wand anders aangepakt. Dat later, maar nu wil ik eerst naar de veiligheidssituatie die mij aanleiding gaf tot mijn kreet in AR 86 over ons voorbeeld als Radiusleden bij demonstraties aan beginners.

Foto 3 toont, in stilstand, ongeveer wat ik al meerdere malen gezien heb. Zelfde type guts, stand bijna horizontaal, het werkstuk nog niet goed rond. De draaier maakte een voor de hand liggende snijdende beweging naar links, netjes van hoog naar laag. Eigenlijk helemaal logisch zo, want hij bekijkt de situatie van boven af, overziet de plaats van het scherp en omtrek van het hout goed. Wat hij echter niet ziet is de grote vrijloophoek die de kijker van opzij wel ziet. Minder netjes is ook dat het scherp ter hoogte van de draaiaas vrijwel horizontaal wordt gepresenteerd. Een appel schillen met deze stand van een mes lijdt tot plakjes snijden, niet tot schillen. Mijn punt is dat dit geen goed voorbeeld is voor een beginnend draaier. Dat hij moet leren dat risico's van happen erbij horen is voor mij geen goed argument het zo voor te doen. Dat ervaart hij ook wel als hij een veiliger start maakt. De kans dat hij uit een eenmaal aangeleerde onveilige manier van werken vanzelf de veiligere techniek wel wordt ontdekt acht ik klein. Daarom zie ik liever goede voorbeelden bij publieke demonstraties. Daar hoort dan ook bij dat de hoek van de beitel met de leunspaan aandacht verdient. Met een wat haaksere

hoek daar, ligt de beitel stabiel en is hij gemakkelijker te bewegen. Genoeg hierover nu.

Foto 4 toont dat ik met eenzelfde guts het snijden hoger op de wand ben begonnen en niet bij de bodem vanwege het plaatsconflict met mijn vrouw. Jammer, want het ontnam me de mogelijkheid steeds het snijden op te pakken vanaf een eerder gevlakte strook. Plaatselijk moest ruim 5 mm hout weg terwijl er iets verder nauwelijks contact met het hout was. Ook dan geeft deze beitelpositie veel minder risico's dan in die van foto 3. Omdat ze niets toe voegen heb ik de foto's in deze stand van een continentale modelguts en een schalenguts ik weg gelaten. Er zijn wel verschillen, een diepe kuipvorm geeft relatief smalle dikke krullen en de andere dunnere bredere. De laatste genoemde geeft door zijn lengte een wat steviger gevoel zolang de kom nog niet rond is. Na alle korte snijtrajecten heb ik de buitenkant in grotere bewegingen glad gesneden en de vorm iets gecorrigeerd. Veel marge was daar niet voor, gegeven de wanddikte en de grootte van de slingering. Op foto 5 staat de kom andersom in de klauwplaat en wordt de bovenrand vlak gedraaid met een beitelstand als op foto 2. Aan de binnenkant snij ik, door de guts naar binnen te rollen, een schuin vlakje. Het verschil in breedte daarvan, te zien op foto 6 rechts en onderaan, laat zien dat ook hier de wand rondom niet overal even dicht bij is. Met dat vlak als steun voor de vouw heb ik de binnenkant stukje bij beetje afgedraaid, steeds iets verder vanaf tot waar ik daarvoor kwam. Verder

naar binnen heb ik wel de leunspaans dicht bij gezet. In de ronding bij de bodem en verder naar het midden gebruikte ik een schalenguts. Daarvan heb ik helaas geen foto's. In de bocht niet, omdat de essentie er niet op te zien is en aan het bodemvlak niet omdat ik het vergat. Jammer, want daar wilde ik laten zien dat ik gaande dat traject de beitel vanaf de ronding een boog liet beschrijven met daarbij ook een langzame rolbeweging. Dit om het scherp net naast de

top snijdend te houden met een kleine vrijloophoek van de rand tot aan het middelpunt. Een moeilijke beschrijving, daarom is mijn voornemen dit te laten zien tijdens de demodag in oktober in Ede, in het programma dat mijn afdeling daar zal verzorgen. Tot slot verwijderde ik de pen en de rommel aan de onderkant door de kom in een multiplex schijf met groef onder druk van het tegencentrum te klemmen.

Egypte

Nico Danenberg

Ik ben weer in Sharm in Egypte met vakantie en als ik 's morgens om 9.00 uur uit mijn kamer kom, die grenst aan een gazon, hoor ik dingen naar beneden vallen.

Ik ga verder kijken en zie daar op 10 meter hoogte een man zitten die aan een dik touw dat om een palmboom zit geslagen, met een haaks gebogen hakmes takken van zo'n 4 meter naar beneden haalt.

Aan het begin van de tak zit voldoende hout op een mooie pen van te maken. Mooi wit hout.

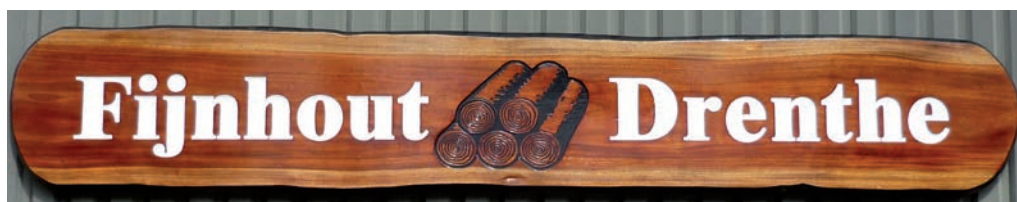
Ik vraag aan de tuinman om een paar stukken die in mijn koffer passen.

Hij gaat even gereedschap halen, ik denk aan een hardpoint van sandvik, maar hij komt met een snoeischaartje terug, na enig gemartel maakt hij maar een paar insnijdingen en breekt een stuk af. ondertussen komt ook de man uit de boom en begint voor mij driftig een paar vruchttakken in te korten die voor mij

dik genoeg zijn voor pennen. Deze zijn lekker rond en blijken 25 kilogram vruchten te dragen. De hele oogst leg ik in de snelste droogkamer in de wereld, dit is nu de Zuid- Sinaï woestijn.

En na 8 dagen kunnen ze gedroogd de koffer in, er zijn maar 2 stukken met droogte scheuren, die laat ik achter. De rest is draaiklaar. 5 dagen later komt echter ook de hulp van de tuinman bij ons op het strand en gaat ook een aantal takken weg snijden. Ik zoek toch ook nu weer een paar dikke takken uit en vraag of hij ze wil inkorten. Ik leg de tak op een muurtje en ga er op staan en hij haakt de beitel eronder en trekt mij vervolgens gewoon van de grond. Dit werkt niet dus wordt nu met een hak beweging een stuk er van afgeslagen.

Leverancier van elke gewenste houtsoort

Direct uit voorraad leverbaar
ruim 80 soorten massief hout.

In onze ruime voorraad altijd
een grote keuze voor hout-
draaiers en instrumentbouwers

Klik op www.fijnhoutdrenthe.nl

Houthandel van der Horst BV - De Drentse Fijnhouthandel

Veilingstraat 46, 7833 HN Nieuw-Amsterdam
Telefoon: 0591 552504 - Fax: 0591 381910

E-mail: info@fijnhoutdrenthe.nl
www.fijnhoutdrenthe.nl

Bel voor een afspraak met Ton van der Horst: 06 50 50 1936

Lintzagenopmaat.nl

U geeft de maat, wij lassen de lengte

Chroomstaal

Koolstofstaal

Hardpoint

- Gespecialiseerd in het maken (lassen) van lintzagen.
- Levering aan bedrijven en particulieren.
- Uitstekende kwaliteit lintzagen vanaf 6 mm breed en 0,36 mm dik.
- Levering lintzagen voor zagen van hout, kunststof en metaal.
- Lintzagen op voorraad, snel leverbaar.

Slijptechniek Beusichem
Beusichemsebroeksteeg 1
4112 PJ Beusichem

www.lintzagenopmaat.nl
info@lintzagenopmaat.nl
0345 - 501 501

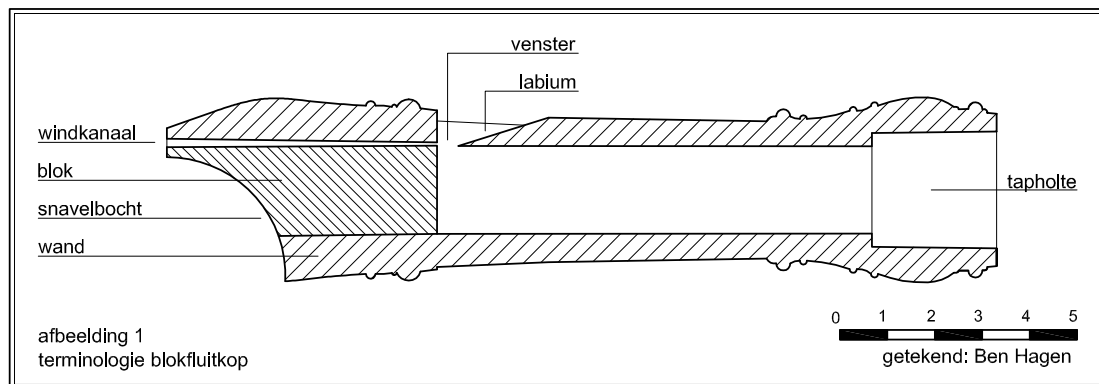
Een blokfluit bouwen?

Ben Hagen

Mijn omgeving weet dat ik een houtbewerker ben die graag een uitdaging aangaat, maar de muziekinstrumentenbouw is redelijk nieuw voor mij. Ik heb al eens een gitaar gemaakt en merkte daarbij al dat de instrumentenbouw een wereld van perfectionisten is. Marginale verschillen kunnen de akoestische eigenschappen van een instrument maken of breken. Toen mij werd gevraagd of ik een 17e eeuwse barokke altblokfluit voor iemand kon maken moest ik daar dan ook wel even over nadenken....

17e eeuwse instrumenten zijn van dermate hoge kwaliteit dat we hier over een grote uitdaging spreken. Een korte studie leerde me dat de lange gaten in de lengterichting van het hout op tienden van millimeters dienen te worden gerealiseerd, labium en windkanaal uiterst precies met de hand gestoken moeten worden, het blok in zijn geheel handwerk is en diverse gereedschappen zelf aangepast of gemaakt moeten worden. Wil ik daar überhaupt wel

aan gaan beginnen? Daarnaast kan ik geen muzieknoot lezen, geen enkel instrument bespelen en laat mijn gehoor mij vaak in de steek. Ik moest even denken aan het verhaal van Leo Fender. Leo Fender was de uitvinder van de elektrische basgitaar, maar kon zelf geen enkel muziekinstrument bespelen. Als Leo dat 65 jaar geleden kon, waarom zou ik dan niet een replica van een blokfluit kunnen maken die nog 350 jaar eerder zijn oorsprong vond?

Ik ging de uitdaging aan en ben begonnen aan een plan over hoe ik deze werkzaamheden op zou pakken. Dit artikel is echt veel te klein om een handleiding te geven over het bouwen van een blokfluit. Mocht u zelf een houten blaasinstrument willen maken verwijs ik naar de vereniging voor muziekinstrumentenbouw en onderzoek 'Bouwerskontakt' (www.bouwerskontakt.nl). Verder schreef de voormalig beroepsmatige blokfluitbouwer Jan Bouterse een enkele honderden pagina's tellende handleiding over het maken van houten blaasinstrumenten. Met name deze genoemde handleiding en zijn onderzoek naar historische instrumenten zijn de

leidraad geweest voor mijn uitvoering en ontwerp. Na het aandachtig lezen van deze handleiding heb ik een goedkope kunststof blokfluit gekocht als voorbeeld, om meer gevoel te krijgen bij deze geheel nieuwe materie. Ik merkte al heel snel dat de meetgegevens waarover ik beschikte een ingenieuzer instrument zouden moeten opleveren dan mijn kunststof versie. Ter voorbereiding ben ik begonnen met het maken van een werktekening. De omschreven maatvoeringstabellen uit de handleiding van Jan Bouterse heb ik verwerkt in verschillende aanzichten, doorsneden en fragmenttekeningen.

Na de puzzel om de maatvoeringstabellen te vertalen in een tekening kwam mijn volgende uitdaging. Blokfluiten uit de vroege 17e eeuw werden doorgaans gemaakt van Europees buxus. Voor de blokken van oude blokfluiten zijn diverse houtsoorten toegepast, maar het is vrijwel onmogelijk die op betrouwbare wijze te determineren. Blokken zijn in de regel van een andere houtsoort dan de wand van het instrument. Het is bekend dat naaldhout ceder zowel vroeger als nu een gangbare houtsoort is voor het vervaardigen van blokken. Het echte naaldhout ceder uit de dennenfamilie van het geslacht *Cedrus* is Libanon ceder. Het is waarschijnlijk dat deze soort vroeger werd gebruikt. Ik zal dus, historisch verantwoord, op zoek moeten gaan naar Libanon ceder. Buxushout werd voor de wand gebruikt vanwege de mooie klank. Het blokkenhout dient het condens in de adem van de speler op te nemen. Naaldhout ceder blijkt hier de aangewezen houtsoort voor te zijn. De houtkenners onder ons beginnen zich nu al af te vragen waar we deze houtsoorten kunnen verkrijgen. Europees buxus is verkrijgbaar bij de fijnhouthandel. Echter een afmeting waaruit een blokfluit te maken is komt zelden voor zonder het hart erin en vaak zit het hout vol met noesten en droogtescheuren. Libanon ceder is van een boom die vrijwel alleen nog voorkomt als sierboom in parken en tuinen. Als houtsoort heeft het geen handelsbetekenis meer en het is daardoor zelden of niet meer verkrijgbaar. Door te struinen op het internet en het bezoeken van vele houthandelaren heb ik echter toch beide stukken hout kunnen vinden in de kwaliteit die ik voor ogen had.

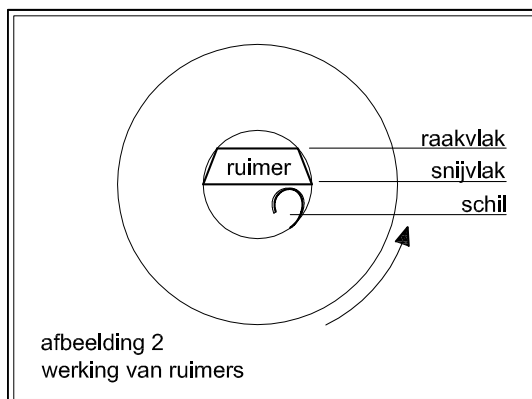
Ik had de tekening af en het hout in huis. De volgende stap was het aanpassen van mijn gereedschappen en het maken van hulpmiddelen. Over het houtdraaiwerk heb ik me geen zorgen gemaakt. Mijn mogelijke struikelblokken gedurende het uitvoerende proces staan in de tekstvak en bijbehorende foto's uitgelicht. Ook de aangepaste gereedschappen en hulpmiddelen heb ik in de fotocollage opgenomen.

Mijn speedboren zijn aangepast om de lange gaten op de draaibank uit te kunnen boren. Deze speedboren heb ik voorzien van een opzetstuk (holle pijp, rond 10 mm) om een voorgeboord gat van 10 mm te volgen.

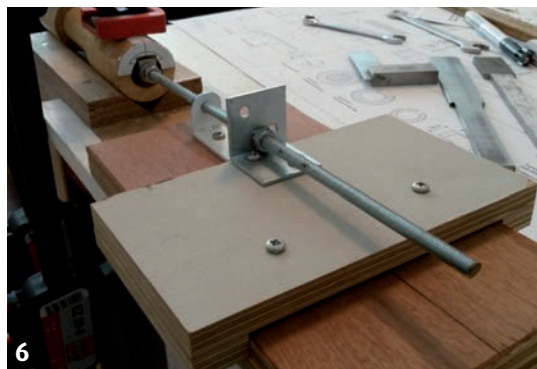
ruimers

werking van ruimers

ruimen van de boring

maken van het windkanaal

schillen uit de geruimde boring

snavelbocht op juiste diameter

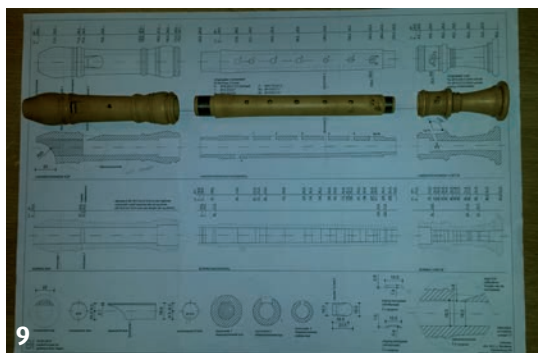
De met speedboren uitgeboorde gaten werden vervolgens met ruimers op tienden van millimeters met de hand op de gewenste maatvoering voltooid. De ruimers heb ik zelf gemaakt en nauwkeurig geslepen op het juiste verloop en maatvoering voor het uiteindelijk gewenste gat. Het snijvlak en het raakvlak van de ruimers volgen het voor-geboorde gat en schillen de boring uiterst precies, zoals op de foto's te zien is. Deze techniek is vergelijkbaar met het slijpen van een potlood, maar dan vanuit de boring.

De vorm van het windkanaal heb ik in basis getrokken met een zelf gemaakt hulpmiddel. Ik heb een klein beitteltje op minimale maat van het windkanaal geslepen en gemonteerd aan een draadeind. Dit geheel is met een slede aan een plankje bevestigd waarin de blokfluitkop was geklemd. Het beitteltje is op de slede in lengte en hoogte verstelbaar. De getrokken sleuf is verder met zelf-gemaakte kleine vijltjes op de gewenste maat van het windkanaal gebracht, waarbij de uitgang van het windkanaal 0,8mm in hoogte moet verschillen ten opzichte van het labium. Het labium en venster heb ik met diverse maten steekbeitels uitgestoken. Het blok heb ik op maat gemaakt met steekbeitels, een klein blokschaafje en uiteindelijk met schuurpapier afgewerkt. De snavel is met de hand gezaagd, gestoken met guts en afgewerkt op een zelf gemaakte schuurdrum in de gewenste diameter van de snavelbocht.

vingergaten boren

fluit en tekening

Na het boren van de vingergaten heb ik wikkelingen op de tapeinden aangebracht en de blokfluit verder afgewerkt met olie. Stemmen van de blokfluit geschiedt door de vingergaten aan de onderkant in de boring breder te maken of in het geheel groter te maken. Het is me geluk om exact volgens tekening te werken en zonder enig maatvoeringsverschil de blokfluit te realiseren.

Blokfluiten werden later in de 17e eeuw ook wel gemaakt van exotische houtsoorten als ebben, coromandel en grenadille en vaak gecombineerd met ivoor. De beschikbaarheid van deze materialen in Europa kwam door de handelsreizen die geïnitieerd werden door de VOC. Vanaf de 19e eeuw werden ook aan palissander verwante houtsoorten gebruikt. Een goed hedendaags alternatief voor het Europese buxus is de houtsoort castello. Castello is makkelijk te verkrijgen bij de fijnhouthandel, constant van kwaliteit en veel goedkoper dan buxus. Elk van de genoemde houtsoorten heeft zijn eigen

klank. Daarnaast hebben ook de groeiomstandigheden van de boom invloed op de klank. Zoals eerder vermeld is niet met zekerheid vast te stellen welke houtsoorten voor de blokken werden gebruikt. Tegenwoordig gebruikt men vaak Florida ceder voor de blokken (*Juniperus virginiana*, een jeneverbesoort). Mijn vermoeden is dat, naast de vochtabsorberende eigenschap, het schimmelwerende en het antibacteriële kenmerk van cederhout bepalend is voor deze toepassing.

Tijdens het maken van deze blokfluit kreeg ik veel respect voor de 17e eeuwse blokfluitbouwers. Dan te bedenken dat dit werk op een simpele trapdraai-bank werd uitgevoerd met lepelboren en gesmede precisiegereedschappen die zijn geslepen op een met de hand aangedreven zandsteen. Eigenlijk was dit voor mij niets meer dan een kopie maken van een historisch gebruiksvoorwerp. Ik vind dat je niet zomaar iets moet kopiëren, maar je moet je altijd afvragen waarom iets ontstaan is zoals het is. Ik heb mezelf dan ook meerdere malen de vraag gesteld wat het maatschappelijk denken was dat tot vormexpressie en tot voorwerp heeft geleid. Ik heb me verplaatst in de 17e eeuwse maatschappij. Het bouwen van deze blokfluit is voor mij een manier voor het aanleren van nieuwe technische vaardigheden, historie te begrijpen en mezelf te blijven uitdagen. Het heeft mij gefascineerd om blokfluitmuziek uit de barokperiode te ontdekken en mezelf te overtreffen in mijn vaardigheden. Wat gaf het toch een voldoening om de eerste klanken uit dit instrument te horen komen.

Ja, een blokfluit bouwen!

Bericht uit de werkplaats

Bert Rosbach

In het vorige bericht schreef ik over de bijeenkomst van de Duitse houtdraaiers in Bad Fallingbommel.

Aan het einde van die bijeenkomst kreeg ik van Martin Adomat een stuk appenden, of Zirbe. Zirbe ruikt fantastisch lekker. Het stuk dat ik gekregen heb was uitgestoken met een “bowlsaver”, een apparaat om uit één blok hout twee of drie schalen te halen. Ik had het kleinste, het middelste stuk en heb daaruit een schaal gedraaid. (foto 1)

Op de demodag heb ik een plak padoek gekocht. Ik zag er wel een vlakke schaal in. De kop van de draaibank dwars gedraaid vanwege de diameter. Rond gedraaid en van een kamertje voorzien. De diameter van de schaal was 45 cm, en de diameter van het kamertje 95 mm, bij een diepte van 6 mm. De wanddikte van de schaal was 6 mm, dus uitkijken bij de bodem. Helaas, niet goed uitgekeken, ik ging door de bodem. Maar toen kreeg ik een ingeving. De schaal weer opgespannen, en langs de draad van het hout een precieze tweedeling gemarkeerd. Toen het middenstuk eruit gestoken. De schaal zonder middenstuk vervolgens langs de lijn tussen de gemarkeerde punten in twee stukken gezaagd. De beide helften tegen elkaar aan gelijmd. Dat kun je bijna niet klemmen met een lijmtang, maar strak aantrekken en dan vastleggen met afplakband of duct-tape gaat ook prima. Toen heb ik een verloop getekend op een stuk papier, en dat vier keer afgetekend en wat er weg moest is weggeslepen met de Dremel. Tot slot een voet gemaakt uit plexiglas. (foto 2) Het object heet “de halve maan”, vanwege de gelijkenis met enerzijds de maan, en anderzijds een schip. (In 1609 voer er een schip een baai in. De kapitein van het

schip was een Engelsman met de naam Hudson, en dat schip heette: De Halve Maan.)

Op de tentoonstelling van de afdeling NHN heb ik een houder voor een bol breigaren gezien. Die was anders dan dat ik ze altijd maakte. Ik heb even gekeken hoe het voor mij onbekende model gemaakt was. Het enige verschil was de manier waarop de verticale pen draaide op het onderstuk. Nou, dat was in hun exemplaar als volgt: een gat in de lengte van de pen, en een staaf metaal in het onderstuk. Om minder wrijving te hebben had ik verder een kogeltje in het gat gelijmd. Maar mijn echtgenote gaf gelijk een missertje in de uitwerking van NHN aan. Om het geheel op te tillen pakt zij de pen beet. En dan blijft het onderstel staan. In mijn oplossing, met een lager, pak je in een keer alles op. Zie ook de foto's. Het enige “bezwaar” is, dat het je een lagertje (De Engelse term is lazy susan, de Duitse term is drehtellerlager) kost, en 8 schroeven, tegen een staaf metaal. Inmiddels heb ik er 3 klaar staan voor het breiclubje van mijn zus. Daarbij is de pen niet meer kegelvormig, maar ook niet helemaal recht. Dat zijn aanpassingen op grond van commentaar van de diverse gebruikers. (foto 3)

Hout en houtdraaien: De Linde

Ab Strijker

De lindeboom is voor ons als houtdraaiers meestal vrij onbekend, toch is er veel interessants te vertellen over de linde als boom en als hout. Misschien is de lindeboom van oudsher wel de bekendste boom omdat er veel gedenkbomen van zijn. Ook in liedjes, sagen en sprookjes speelt de lindeboom een grote rol. Alle reden om deze bijzondere boom goed te bekijken.

De naam

De Latijnse naam voor linde is Tilia wat gewoon linde betekent. Waarschijnlijk is de naam afgeleid van het gebruik van de bast (linda = bindsel) want het Griekse woord 'tilos' betekend bast. In de middeleeuwen sneed men uit het zachte linden-hout vaak heiligenbeelden vandaar dat het wel lignum sacrum, heilig hout werd genoemd. De naam linde(n) leeft voort in veel dorpen die deze naam dragen als Ter-Linden, Linderte, Lindevelde en ook in familienamen als 'Linde', 'de Linden' en 'van der Linden'. Men zegt dat Tilburg is afgeleid van de Latijnse naam Tilia.

Soorten linden

Er zijn verschillende soorten linden: zomer- of grootbladige linde, winter- of kleinbladige linde, Hollandse linde, Krimlinde, zilverlinde en Hongaarse linde. Ze lijken allemaal veel op elkaar; ze hebben bladeren van verschillende grootte die hartvormig en getand zijn. Een nadeel van sommige linden is de grote hoeveelheid wortelbroed of wortelopslag, zie foto 1. Deze bijzondere linde staat op landgoed De Boom bij de boerderij Droffelaar in Leusden. Hij is ruim 5 meter in omtrek, bijna 300 jaar oud en is in 1957 geknot of gekandelaberd. (knotten tot op de hoofdtakken)

Linden worden ook gebruikt als z.g. leilinden. In verleden (en heden!) werden/worden ze gebruikt als zonwering. In de zomer, als ze volop in het blad zitten houden ze de zon tegen en in de winter laten ze de zonnestralen goed door (zie foto's 2 en 3)

Gebruik van lindehout

Lindehout is prima geschikt om te draaien, maar er zit weinig tekening in. Voor het draaien van b.v. hoeden is het dichte lindehout uitstekend geschikt (foto 4). Ook voor allerlei houtsnijwerk

is het goed te gebruiken omdat er weinig verschil is in voorjaars- en najaarshout. De eerste boekdrukkers sneden daarom hun letters ook vaak uit lindehout. Lindenhout kan ook goed gebruikt worden voor triplex en multiplex, maar een nadeel is dat de duurzaamheid heel matig is. Houtskool van lindehout is het beste om mee te tekenen. Tegenwoordig wordt lindehout gebruikt voor het maken van houten speelgoed, meubels en binnenwerk van piano's.

Monumentale bomen

Linden kunnen heel oud worden. Om die reden worden ze in heel veel plaatsen gebruikt als herdenkingsboom. Bij de geboorte van een prins of prinses, bij de kroning van een koning of koningin, om veel redenen werden er linden geplant zoals b.v. bij de geboorte van prinses Amalia in 2003 (foto 5). Omdat er zo heel veel herdenkingsbomen kwamen heeft de Bomenstichting onlangs besloten om deze niet meer op te nemen in haar bestand. Een monumentale boom moet minstens 80 jaar oud zijn. De dikste en waarschijnlijk oudste linde in Nederland staat in het Brabantse Sambeek. Hij heeft een omtrek van ruim 8 meter en hij wordt wel een 'duizendjarige' genoemd. Dit is overdreven maar hij is waarschijnlijk meer dan 500 jaar oud. Het is een bijzondere boom want het is een boom in een boom. In de holle linde groeit namelijk weer een nieuwe linde, maar zowel de oude als de jonge boom zijn beiden heel vitaal. Om die reden is het ook niet mogelijk om van oude linden de leeftijd te bepalen want deze oudjes zijn allemaal hol. Oorspronkelijk was deze linde een z.g. etagelinde met drie etages. Bij een storm in 1901 zijn de bovenste 2 etages er uit gewaaid.

In 1974 werd de boom door boomverzorgers onder handen genomen. Met ankers en 300 meter spankabel werd de boom verstevigd en er werden 400 bemestingsgaten geboord om de grond rondom de boom te verbeteren. Het resultaat is een prachtige boom die nog jaren kan leven, zie foto 6 en 7. (Met dank aan Hilde Stevens voor het sturen van deze mooie foto's)

Mythologie

De Keltische boomkalender kent natuurlijk ook de lindeboom:

Ben je geboren tussen 11 en 20 maart of 13 en 22 september dan ben je een creatieve dromer met een levendige fantasie. Met die creativiteit breng je anderen ook vaak op nieuwe ideeën. Ook ben je kwetsbaar en dat maakt je vaak vertederend, je blijft vaak de wereld zien door die wondermooie bril van je dromen. Dit laatste geldt vooral voor lentelindes. Met hen moet je, vanaf de jeugd, zorgvuldig omgaan. In tegenstelling met de lentelinde is de najaarslinde meestal niet erg bescheiden en wil graag het laatste woord hebben.

Herman van Veen (geb. 14-03-1945) is een mooi voorbeeld van een creatieve dromer.

Bij de Germanen was de linde gewijd aan Frija, de godin van vruchtbaarheid, liefde en eerlijkheid. Zij werd wel de 'Noordse Venus' genoemd. Ook werd onder lindebomen recht gesproken, huwelijken gesloten en werden er feesten gehouden. Zowel bij de Germanen als de Galliërs werden de lindes met bloed van offerdieren begoten opdat de linde niet zou sterven.

Volkswijsheid

Als variant op de boerenkool en ooievaar is de linde ook een kindertjesboom. In Wapenveld, gem. Heerde staat een scheve, holle lindeboom die als kinderboom bekend staat.

In Yde bij Vries in Drenthe staan in de voortuin van het huis 'de Breukeboom' twee lindes. Op de stammen van de boom zijn de littekens te zien op plaatsen waar men spijkers in de boom heeft geslagen. Had men een liesbreuk of hernia dan moest men drie spijkers in de boom slaan terwijl de aanwezige smid een spreuk prevelde. Wanneer de bast over de spijkers was heen gegroeid was de patiënt genezen.

Lindebloesem

Lindebloesem is altijd herkenbaar aan de schutbladen die om de bloem zitten en lang zichtbaar zijn, foto 8. Linden kunnen in de maanden juni en juli uitbundig staan te bloeien, ze ruiken heerlijk en zijn een gewilde kost voor bijen. Het is de moeite waard om eens een keer rustig stil te staan onder een bloeiende lindeboom. De heerlijke geur, de vele insecten die de boom bezoeken is heel bijzonder.

Druipende lindebomen

Een nadeel van lindebomen is dat ze een lekkernij zijn voor lindebladluizen. Deze zuigen sap uit het blad en scheiden een kleverige suikerhoudende stof af die we honingdauw noemen. Op deze honingdauw groeien weer roetdauwschimmels die een druipende lindeboom kan veroorzaken. Zeker als er auto's onder geparkeerd staan is dat een heel vervelende zaak.

Dode hommels en bijen

Onder bloeiende lindebomen liggen vaak dode

hommels en bijen. Er is veel onderzoek gedaan naar dit verschijnsel, er is veel over te lezen op internet, maar ik vond een goede verklaring in het januarinumnummer van 2008 van het Maandblad van de Vlaamse Imkerbond. Het komt door voedseltekort, ook wel voedselconcurrentie genoemd. Door de uitbundige bloei van een lindeboom en de geweldige geur van de bloemen trekt dit heel veel insecten aan. De bijen en hommels moeten dan te veel vliegen om voldoende nectar binnen te krijgen. De op de grond vallende hommels waren gewoon bezigt te verhongeren. Toen ze lindehoning kregen herstelden de hommels zich weer.

Medicinaal

De bloemen en de bast van lindebomen hebben van oudsher een medicinale werking. Volgens de kruidenspecialisten is het rustgevend bij stress en slapeloosheid. Het is goed tegen verkoudheid, koortswerend, urine afdrijvend en laxerend. Het helpt tegen maagkrampen, slechte spijsvertering en ontstekingen. En zelfs tegen galaandoeningen, leverziekten en migraine.

Ook thee gemaakt van lindebloesem is lekker en gezond.

Ab Strijker Houtdraaijer in Lelystad.

Bronnen: Bomen en mensen; een oeroude relatie. Monumentale bomen in Nederland.

Zelf gemaakte hulpstukken

Op de demodag op 24 oktober willen wij weer hulpstukken laten zien die door leden van Radius zelf zijn gemaakt; dit ter inspiratie van anderen. Het kunnen eenvoudige handigheidjes zijn, speciale "chucks", een bril o.i.d. of meer complexere hulpstukken.

Wij roepen u op om uw hulpstukken mee te nemen en (eventueel) het gebruik ervan toe te lichten.

Om dit programmaonderdeel voor te bereiden verzoeken wij u om van te voren (maar na 27 september) contact op te nemen met Jan Siemelink, tel 0318-650390, e-mail: jenjsiemelink@tiscali.nl

Natuurlijke houtvormen 7

Jan Karreman

Deze keer weer een reactie van een lid op deze rubriek.

Louis Buijs van "De Scheldedraaiers" bracht een bijzonder stuk hout mee en schreef er zelf de volgende tekst over:

Natuurlijk geweld! Wie wurgt wie?

Wij wonen aan de rand van de bebouwde kom van Putte in Brabant. Tegenover ons is natuurgebied en staat een dennenbos van zo'n 2 ha en 75 jaar oud. Vogels eten vanuit de tuinen verschillende bessen waarvan de pitten (zaden) uitgepoept worden in het bos en wortelen in de humusrijke grond. Er staat dan ook veel opschot van hult, vogelkers, eik, berk, els, hazelnoot, es en lijsterbes.

In het verleden is er ook veel snoeisel gedumpt van ligusterhagen en klimplanten zoals klimop en clematis.

De eigenaar van het bos heeft mij zo'n 25 jaar geleden gevraagd het bos te onderhouden en daar heb ik ja op gezegd. Al die jaren hebben wij gratis hout gestookt waarvan het grootste deel dode dennen. Twee jaar geleden kwam ik een lijsterbes tegen waar een clematis omheen gegroeid was, zodanig dat ze elkaar in een wurggreep hadden. Als houtdraaiër zag ik daar meteen een mogelijk werkstuk in.

Na een jaar drogen heb ik het mooiste deel op de draaibank gezet en er een pin aan gedraaid om in een voet te monteren. De voet is van conifeer met schors en het geheel is in de steenolie gezet. Bij de Scheldedraaiers weten ze wel dat ik mijn werkstukken graag zie glimmen.

Drechseltreffen 16 en 17 mei 2015

Jan van der Ploeg

Na voor mij het eerste Drechseltreffen in Neu Anspach, het tweede in Seeg was de derde ("driemaal is scheepsrecht") aan de beurt in Bad Fallingb. Zo'n 450 kilometer rijden van huis af. Op tijd daar een hotel geboekt op loopafstand van dit treffen.

Vrijdagmiddag mijn werkstuk voor de tentoonstelling afgeleverd.

Het treffen vond plaats in een enorm grote hal die denk ik voor meerdere activiteiten wordt gebruikt.

Voldoende ruimte om demonstraties, handelaren, tentoonstelling van ingebrachte werkstukken en ruimte voor voordrachten in onder te brengen. De catering was buiten in een grote tent ondergebracht. Buiten waren ook een zaagdemonstratie van Logosol (planken zagen m.b.v. van een kettingzaag) en verkoop van behoorlijke stukken zilverkiefer, oftewel *Pinus sylvestris* Watereri. In ieder geval heel mooie stukken hout.

Ik heb daar twee dagen met veel plezier doorgebracht. Demonstraties waren er op het gebied van schalen draaien (heel veel), tollen draaien, filigrain draaien en heel lange en extreem dunne werkstukken maken.

Bij de wedstrijd van ingebrachte werkstukken heeft het houten schilderij (zie foto) zowel de 1e prijs van jury als de 1e prijs van het publiek gewonnen.

Voor zover ik vernomen heb wordt het volgende Drechseltreffen gehouden in 2017 op 6 en 7 mei in Olbernhau / Erzgebirge. Dat is wel een goede 800 kilometer rijden of toch maar met de trein? Iets om maar weer naar uit te kijken.

Afdeling Gouwe Groep

Arie Braspenning

Donderdagavond 11 juni. Ik reis naar Waddinxveen waar ik een afspraak heb met de Gouwe Groep. Een groep draaiers die gelukkig weer op het oude nest is teruggekeerd na jarenlang “voor zichzelf te zijn bezig geweest”.

Hun onderkomen vinden deze mannen en één vrouw bij het bedrijf van Cor Doornenkamp. Voorheen zaten ze in Bodegraven maar sinds enige tijd heeft het bedrijf een nieuw onderkomen in Waddinxveen waar de Gouwe Groep hartelijk welkom is. Zo'n 16 mensen bezoeken de bijeenkomst op deze avond en zoals bij alle andere afdelingen komen ze met tassen, dozen of losse werkstukken aanstappen.

De werkstukken worden op een tafel gezet waar wat ruimte wordt gemaakt en meteen beginnen de gesprekken over hoe het gemaakt is, waarvan het gemaakt is en wat de “opdracht” ook al weer was. Want ook hier spreken de draaiers

met elkaar een onderwerp af voor de volgende keer waar iedereen thuis mee aan de slag gaat. Er komen mooie werkstukken mee, van klein tot groot. Zo is er een prachtige stoel vervaardigd van

“nat” hout waar het nodige draaiwerk aan zit en een van de leden heeft een trom gemaakt waarbij vooral over het uithollen veel vragen waren. Het koffiedrinken is een gezellige aangelegenheid waarin je met diverse leden in gesprek komt en waar je kunt vragen naar kopij voor ons blad dat ook wordt toegezegd. In dit nummer kun je een van de artikelen lezen (het draaien van een blok-fluit) die werd toegezegd. Tot slot van de avond geen gewone demonstratie van een van de leden zoals we dat gewend zijn, maar in deze omgeving hoort daar een grote machine bij. In dit geval een robot die een vooraf geprogrammeerd object gaat

draaien. Zeer interessant om te zien hoe dat allemaal kan. Maar geef ons draaiers toch maar een gewone draaibank, groter of kleiner, een paar beitels en daar experimenteren we graag mee en creëren daar de meest fantastische dingen mee. Gouwe groep, ik had een fantastische avond bij jullie en ik hoop jullie wellicht nog eens op te zoeken als jullie weer terug zijn op het oude adres in Bodegraven. Want ik begreep aan het eind van de avond van Cor dat jullie daar weer druk mee bezig zijn. Ik wens jullie daar veel succes en hoop dat jullie elkaar nog lang blijven inspireren.

Verenigingsnieuws

Afdelingsnieuws – Agenda - Mutaties ledenlijst - Advertenties

Afdelingsnieuws

Afdelingsbijeenkomsten zijn in principe ook voor leden uit andere afdelingen te bezoeken. Wel graag van te voren afstemmen met de afdelingscontactpersoon waar u ook info kunt krijgen over de afdeling.

Afdeling Arnhem-Nijmegen

Afdelingscontactpersoon: Jaap Boks tel. 0481 372495

Bijeenkomsten in 2015:

17 oktober, 21 november. De bijeenkomsten worden gehouden in het gebouw Onder de Toren te Elst (Gld), van 9.30 uur tot 12.30 uur.

Afdeling Dommeldraaiers

(Schijndel-Den Bosch)

Afdelingscontactpersoon: Arie Braspenning tel. 0418 513349 a.braspenning@planet.nl

Bijeenkomsten in 2015:

10 oktober, 28 november (hele dag). De bijeenkomsten worden gehouden in Soc.Cult.Centrum De Vink, Hoevenbraaksestraat 28, 5482 BD Schijndel, van 09.30 – 12.30 uur.

Afdeling Flevohoutdraaiers

Afdelingscontactpersoon: Taco van der Kolk tel. 0341 418128 kolkies11@gmail.com

Bijeenkomsten in 2015:

26 oktober, 14 december. De bijeenkomsten worden gehouden in de botenloods van Siep Nijenhuis, Dokweg 26- 28 in Lelystad.

Afdeling Gouwe Groep

Afdelingscontactpersoon: Bert Dusseljee tel. 0186 601696 h.dusseljee@hetnet.nl

Bijeenkomsten in 2015: **15 oktober, 17 december.** De

bijeenkomsten vangen aan om 19.00 uur en worden gehouden bij Cor Doornekamp, Henegouwerweg 21a in Waddinxveen. Nieuwe leden zijn welkom.

Afdeling Haarlem

Afdelingscontactpersoon: Bas Melis, tel. 023 5247015 b.melis@online.nl

Afdeling Haarlemmermeer

Afdelingscontactpersoon: Klaas Dikstaal tel. 020 6592977

Bijeenkomsten in 2015:

2 oktober, 13 november, 18 december (locatie Vinkenburglaan 5 in Wassenaar). De bijeenkomsten beginnen om 09.00 uur en eindigen om 16.30 uur.

Afdeling Lochem

Afdelingscontactpersoon: Hans Langkamp tel. 0547 351881 fam.langkamp@live.nl

Bijeenkomsten in 2015:

26 oktober, 23 november. De bijeenkomsten worden gehouden op de locatie: Kunstlokaal 11, Bosberg 29, Borculo en vangen aan om 19.30 uur.

Afdeling Noord

Afdelingscontactpersoon: Willem v.d. Schors tel. 0594 213326 wmvdschors@gmail.com

Bijeenkomsten in 2015:

14 november. De bijeenkomsten worden gehouden op de locatie Ulgersmaweg 47 in Groningen en vangen aan om 10.00 uur. Inloop vanaf 9.30 uur.

Afdeling Noord-Holland Noord

Afdelingscontactpersoon: Aad Sneeboer tel. 0229 270982

am.sneeboer@quicknet.nl

Bijeenkomsten in 2015:

8 oktober, 24 november. De bijeenkomsten worden gehouden in het dorpshuis "de oude school", Dorpstraat 72, 1711 RK Hensbroek en beginnen om 19.30 uur.

Afdeling Rotterdam

Afdelingscontactpersoon:

Bert Rosbach tel. 010

4184786 a.rosbach@chello.nl

Bijeenkomsten in 2015:

Inlichtingen bij Bert Rosbach.

Afdeling Utrecht,

Werkgroep 'De Lekstroom'

Afdelingscontactpersoon: Ruud Philipsen tel. 078 6162310 ruudph@kpnmail.nl

Bijeenkomsten in 2015: **7 oktober,**

18 november, 16 december. De bijeenkomsten worden gehouden op de locatie: de Oude School te Lopikerkapel en vangen aan om 13.00 uur.

Afdeling Veluwe

Afdelingscontactpersoon: Bob Kemerink tel. 038 4540540 bob.kemerink@ziggo.nl

Bijeenkomsten in 2015:

12 december. De bijeenkomsten worden gehouden in een zaal van de Sionskerk, Asseltseweg 6, 8161 VV Epe.

Afdeling Vormgeven

Afdelingscontactpersoon: Bob Kemerink of HennyBelt tel. 038 4540540 bob.kemerink@ziggo.nl

Bijeenkomsten in 2015: Plaats van samenkomst is wisselend. Vraag dat na bij de contactpersoon.

Afdeling Zeeland/West Brabant 'De Scheldedraaiers'

Afdelingscontactpersoon:

Jan Karreman 0117-453627

janeninekarreman@hotmail.com

Bijeenkomsten in 2015: elke eerste zaterdag van de maand. De bijeenkomsten worden gehouden in Het Ambachtscentrum, Kattendijksedijk 27 te Goes en vangen aan om 09.30 uur.

Videoapparatuur

De videoapparatuur van Radius wordt bediend door Bert Rosbach. Hij zal op de demodagen zorgen dat de demonstraties kunnen worden gevolgd op een groot scherm. Afdelingen kunnen de apparatuur ook gebruiken. Maak daarvoor afspraken met Bert Rosbach tel. 010 4184786

Mutaties ledenlijst 2de kwartaal 2015

Nieuwe leden

Eversen J., Pienemanstraat 96,
6717 WG Ede
Folkers H. Zuiderdiep 232,
9571 BN tweede Exloërmond
Herwijnen D.L.R., Ds. H. Janszenstraat
7, 7651 BL Tubbergen
Mensink H.H., Pijlkruid 14,
7443 LS Nijverdal
Prins J.S., Waalreseweg 108,
5552 HR Valkenswaard
Rijken E.R.C., Beethovenlaan 3a,
4462 JC Goes
Slagman A., Kooweide 5,
7152 KH Eibergen
Stokrom van der E.A.J., Pollux 31,
7904KM Hoogeveen

Verhuisd

Heesen G., Harkel Wassinkweg 4,
7108 CG Winterswijk

Opzeggingen

Heijden van der A.J.F., Boomstraat
10, 5482 ER Schijndel
Keijzer de J.M., Cabauwsejade 40,
3411 EC Lopik
Merkelbach H.R.G.A., Dorpsstraat 73,
5737 GB Lieshout
Coosemans H., Kiekenbosstraat 18,
3390 NA Tiel-Winge

Overleden

Driever G.D.F., De Hennepe 5,
4003 AA Tiel
Groenewegen H.C., Baanderheer 1,
3155 NA Maasland

Agenda

18 en 19 sept
25 en 26 sept
27 sept
10 oktober 2015
24 oktober 2015
9 april 2016
23 april 2016
1 oktober 2016
22 oktober 2016

Opendeurdagen Willy van Houtte
Tag der offenen Tür Schulte
Open Dag Hout Hanzehal
ACP Vergadering
centrale DemoDag
ALV/ACP Vergadering
Demodag
ACP Vergadering
centrale Demodag

Bernem (B)
Gross Hesepe (D)
Zutphen
De Meern
Ede
De Meern

De Meern
Ede

In Memoriam

Ons bereikte het bericht van het overlijden van

Jan de Bont, overleden 15-07-2015
Co Besuyen, overleden 18-08-2015

Beiden waren gewaardeerde leden van de Scheldedraaiers.
Co was bestuurslid bij de afdeling en had de functie van secretaris.

We wensen de familie sterkte bij dit verlies.

SHELLAWAX

hèt product voor houtdraaiwerk met glans

info, bestellen, demonstratie aanvragen

WWW.WOODTURNING-POLISH.EU

info@woodturning-polish.eu ☎ +31 6 27846808

Colofon

Lidmaatschap

Bij inschrijving zijn de volgende opties mogelijk:

A jaarcontributie € 30,00 plus het laatst uitgekomen tijdschrift in het jaar van inschrijving. Leden buitenland € 32,50. B begunstiger € 15,00 per jaar (Begunstigers zijn volwaardig lid en hebben stemrecht. Zij ontvangen echter geen AktieRadius)

De inschrijf- en administratiekosten bedragen voor elk van deze mogelijkheden € 7,50. Men is lid van de Vereniging nadat zowel het inschrijfformulier als de verschuldigde contributie en de kosten zijn ontvangen.

Adreswijzigingen dienen tijdig doorgegeven te worden aan de ledenadministrateur, die zorgt voor de verdere verspreiding hiervan. Het lidmaatschap wordt stilzwijgend voortgezet, tenzij het lid minstens 4 weken vóór het einde van het kalenderjaar schriftelijk aan de ledenadministrateur bericht dat men het lidmaatschap wil beëindigen. Op de website van Radius www.houtdraaien.com vindt u onder contact een digitaal inschrijfformulier.

ING BIC code: BIC INGBNL2A

ING IBAN code: NL66INGB0000741949

Rabobank BIC code: RABONL2U

Rabobank IBAN code:

NL54RABO0396 3723 17

Bestuur

Voorzitter: Pieter (P.C.C.J.) Hermans,
Douwe Brouwerweg 8, 1602 MK Enkhuizen
tel 0228 317569

e-mail: voorzitter@houtdraaien.com

Secretaris: Aat (A.) Meijboom

L. de Raatlaan 15, 3209 AR Hekelingen tel
0181 639 728

e-mail: secretaris@houtdraaien.com

Penningmeester: Bert (A.) Rosbach
Meidoornsingel 67, 3053 BK Rotterdam tel
010 418 4786

e-mail: penningmeester@houtdraaien.com

Ledenadministratie: Ruud (R.) van Oorschot, J. Vermeerhof 7, 1394 GG Nederhorst den Berg, tel 0294 253 421

e-mail: ledenadministratie@houtdraaien.com

Leden: Jan (J.Q.) van der Ploeg, Wim (W) Meijboom, Arie (A.M.) Braspenning.

Advertenties

Neem contact op met de redactie.

Redactie

Eindredacteur: Arie (A.M.) Braspenning,
Bloemkeshof 85, 5301 WS Zaltbommel tel
0418 513 349

e-mail: aktieradius@houtdraaien.com

Redactieleden: Jan van der Meer,

Ab Kraaijeveld, Nico Oosthoek,

Gerard Gaasbeek, Jan Karreman

Correspondenten: Iet Feith, Jan Pranger

Kopij

AktieRadius verschijnt viermaal per jaar; medio maart, juni, september en december. De redactie verzoekt u uw bijdragen uiterlijk 6 weken voor de verschijningsdata per e-mail aan te leveren of op een DVD. Deze stukken vertolken de mening van de inzender en behoeven niet de mening van het bestuur of de redactie te vertolken. Zij worden dan ook geplaatst buiten de verantwoordelijkheid van RADIUS en de redactie. De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden kopij in welke vorm dan ook inhoudelijk te beoordelen, zonder opgaaf van redenen te weigeren of in te korten. Gehele of gedeeltelijke overname van artikelen is slechts toegestaan met schriftelijke toestemming van het bestuur.

Kijk ook op de website van Radius:

www.houtdraaien.com

KOM NAAR ARNHEM!

Direct **uit voorraad** leverbaar...

ruim 80 soorten **massief** hout

Klik op **www.af.nl** voor meer informatie

In onze ruime voorraad kunnen wij op de ouderwetse manier bestekzoeken. Ook hebben wij een houthobby-zolder waar wij kleinere stukken hout verkopen. Een walhalla voor instrumentbouwers en houtdraaiers. De meeste stukken zijn al geschaafd en alles is per stuk geprijsd.

BAPTIST

Gereedschappen voor houtbewerkers

Baptist IJzerwaren en Gereedschappen is al 30 jaar een begrip in Nederland. Het begon met de ijzerwaren- en gereedschappen speciaalzaak in het centrum van Arnhem en deze is uitgebreid met **Baptist Gebouwbeslag** en **Baptist voor Houtbewerkers**.

U BENT WELKOM IN ARNHEM

af

Arnhemse Fijnhouandel
Driepoortenvweg 12, 6827 BR Arnhem
tel: 026-3648435 fax: 026-3630309

BAPTIST

Gereedschappen voor houtbewerkers

Vlamoven 32
6826 TN Arnhem
Tel: 026 445 16 44